

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimite tot
felul de scrisori, cereri și
bani. Tot aci să primesc
anunțuri cu prețurile cele
mai moderate.

Un număr 8 fileri.

ADEVERUL

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — 4 coroane

Pe 1/2 an — 2 coroane

Pe un 1/4 an — 1 coroană

Pentru strălătațe:

Pe 1 an — 6 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — 2 dolari

Foaie pentru poporul muncitor român.

Redactată de un comitet.

Apare în fiecare Vineri.

Săptămânile trecute, fiind mereu câte o zi de sărbătoare, sau zi de grevă generală — foaia noastră a fost împiedicată să apară la timp. Am luat acum toate măsurile necesare, ca în viitor gazeta să ajungă în provincie cel mai târziu Duminecă dimineața.

Obșteasca răfuială.

Belșugul de fapte noi ce le publicăm în corpul ziarului nostru și cari s'au întâmplat în cursul zilelor dis urmă, ne spun deslușit un lucru: anume că astăzi în țara noastră singura lege ce există este: forța unită cu necinstea. Că ceiace hotărăște astăzi asupra dreptului de înfrunire, asupra libertății cuvântului și a presei — nu sunt legi, ci bunul plac al celor doi tirani ai Ungariei: Tisza-Lukács. Ei, cari guvernează acum numai cu pumnul, ei, cari au acum atâta putere cât le dă baionetele ce-i apără — ei, cari s'au arătat fără cruțare în alegerea mijloacelor pentru a-și împlini dorințele lor — tot ei ne învață, că și noi, popor muncitor, nu trebuie să stăm mult la cumpănă asupra mijloacelor, ce să folosim pentru a ne împlini dorințele noastre de libertate și de mai multă dreptate, — că și noi trebuie să fim gata acum la ori-ce violență și să nu ținem seamă nici de legi, nici de ordine.

Stăpânitorii cari ne încătușează, ne dau acum cea mai bună pildă cum să ne dezrobim. Nu prin rugăminți, cereri și lungă așteptare, ci prin presiune, prin împotrivire aprigă, prin forță. Nu pe cale legală, ci pe cale revoluționară. Așa cum o fac și ei.

Zile de arândul, zeci mii de puști și baionete au apărut banda guvernamentală, ca să opereze așa cum voiește ea. Zi cu zi poliția a târât din sală pe deputații opoziției, pentru ca nemernica șleahță tiszaistă să poată lucra, neîmpiedicată de nimeni. Râde întreaga lume civilizată, cum în Ungaria numai cu ajutorul a 30.000 de soldați și jandarmi, numai cu ajutorul inspectorului de poliție Pavlik se poate fabrica legi pentru armată și rege.

Ori starea aceasta de lucruri e anarhie curată, venită de sus. Se guvernează acum rusește la noi și de aceia și poporul va știe să răspundă rusește. Primele focuri de revolver au răsunat deja, pentru tiranul Ungariei, Tisza și tiranul Croației, Cuvaj. Astea sunt dovezi că 'n sânul popoarelor din a noastră patrie, e mare fierbere. Și că curând suna-va momentul, ca revoluția mare, hotărâtoare să izbucnească.

În provincie s'a și dat semnalul, se mișcă miile de muncitori din Oradea-mare, Debrețin, Arad, Pojun, Cluj și alte zeci de orașe, lovind în șandramaua oligarhică.

Luați aminte, cărmuitorilor acestei țări, răfuiala obștească se apropie!...

Zile de teroare guvernamentală, zile de revoluție populară.

Nelegiuiri fără sfârșit. — Bătăie între polițiști și deputați. — Focurile de revolver contra lui Tisza și Cuvaj. — Flori și simpatie pentru atentatorul Kovács. — Demonstrațiile revoluționare din Oradea-mare, Debrețin, Pojun, Cluj etc.

Armata, poliția și jandarmii timp de o săptămână au apărut pe guvernământii noștri, ca să aibă libertate să-și bată joc de lege și de țară. Si credeau că în chipul acesta vor scăpa de mânia populară.

Dar iată că acum în Ungaria largă prinde să se infripeze un larg strigăt de indignare, adunări de protestare contra banditismelor lui Tisza—Lukács, țin congregațiile, municipiile, organizațiile de partid, advocații, studenții și marele masse muncitorești. Sună acum ciasul socotelilor.

Dăm mai jos evenimentele însemnate din cursul săptămânei acestea:

Cum s'a săvârșit atentatul contra lui Tisza.

În ședința de Vineri a Camerei deputaților, când s'a comis atentatul contra lui Tisza, s'au repetat aceleaș scene polițienestii ca și 'n ședințele trecute. Deputații opoziționiști au pornit în corpore dela cafeneaua „Országház“ către parlament și au intrat în sala de dezbateri. Douăzeci de minute după ora 10 își face intrare în sală inspectorul de poliție Pavlik cu o sută de polițiști și în „numele legii“ cere deputaților opoziționiști, cari au mai fost dați afară în ședințele trecute, să părăsească Dieta. Justh răspunde că numai în numele legii nu face poliția ceiace face. Și numai de se va folosi forța brutală contra sa, va pleca. Pavlik atunci a pus mâna pe umărul lui Justh, rugându-l să considere aceasta ca forță brutală. Apoi pleacă toți deputații opoziționiști, aflați pe lista polițistului — în mijlocul strigătelor de „éljen!“ al deputaților opoziționiști rămași.

La 11 fără un sfert intră în sală Tisza, ocupându-și scaunul presidential.

Opoziția îl primește cu un sgomot infernal. Fluieră, suflă din trompete și strigă lui Tisza: Ucigașule! Călăule! Usurpatorul! Rușine! Alți deputați opoziționiști bat cu picioarele, cu pumnii în masă.

Tisza după-ce și-a semnat numele deputaților sgomotoși — a suspendat ședința, părăsind sala.

La redeschiderea ședinței, când nu mai era nici un deputat opoziționiști în sală, Tisza a ținut o scurtă vorbire, arătând că și 'n ședința asta poliția a trebuit să îndepărteze pe deputații eschiși de comisia de imunitate.

În acel moment, deputatul Iuliu Kovács își face drum în sala din loja ziariștilor și strigând: *Se mai află aici un deputat opoziționiști* descarcă trei focuri de revolver asupra președintelui Tisza. Acesta se făcu mai palid decât este, se sculă repede de pe scaun și căzu iară la loc. Notarii cari ședeau puțin mai jos, la dreapta și la stânga lui Tisza — îngroziți alergau ca șoarecii, căutând loc de scăpare. Dar Kovács nu mai trase apoi spre Tisza, ci al patrulea foc de revolver îl descărca asupra-și, în direcția

tâmpelui drepte, rănindu-se grav. Un număr de deputați guvernamentali au tăbărât asupra lui Kovács, lovindu-l cu pumnii și numai după-ce li-s'a strigat că Kovács e pe moarte, l'au lăsat în pace.

Cele două gloanțe îndreptate spre Tisza, s'au infipt în catedra de stejar a tribunei prezidențiale.

Cu multă greutate Kovács, în stare gravă, a fost scos din sală și transportat la sanatoriu Herczel. Aici i-s'a extras glonte.

Restabilindu-se liniștea în sală, Tisza a luat cuvântul, numind fapta lui Kovács „actul unui nebun nenorocit, care s'a judecat singur, să nu ne oprim mult asupra acestui incident și să trecem la ordinea zilei“...

Tisza recunoaște că a călcat regulamentul.

Apoi Tisza a făcut cunoscut că eschide încă 22 deputați opoziționiști, pentru-că au turburat liniștea Camerei. Vorbind în urmă de procedarea sa, a declarat că toate decisiunile de acum ale Camerei sunt conform regulamentului Camerei — afară de votul asupra legii militare, unde el, Tisza, din cauza obstrucției de 11 luni a opoziției, s'a văzut silit „să interpeleze“ astfel regulamentul Camerei, ca voința majorității să se poată manifesta.

Cu alte cuvinte, Tisza recunoaște prin aceasta, că a lucrat după placul său.

Apoi deputații mameluci au continuat să fabrice legi: codul de procedarea criminală a armatei, legea honvezilor, proiectele privitoare la crearea de universități noi la Debrețin și Pojun.

După aceasta fostul prim-ministru Khuen-Héderváry a vrut să arăte că și el știe să lingusească pe Tisza, dictatorul Ungariei, de aceia a ținut o vorbire servilă, exprimându-și „indignarea și groaza pentru crima infamă, comisă în ședința de azi“. Noi toți, a zis Khuen, recunoaștem caracterul și patriotismul președintelui și mulțumim lui Dumnezeu, că viața i-a fost păstrată.

Tisza a mulțumit, spunând că și-a făcut numai datoria și că va fi mândru și fericit dacă pe această cale va reuși să dobândească simpatia și încrederea națiunii întregi. (Vei aștepta mult, babacule!)

Ședința de Vineri după amiază.

Înainte de deschiderea ședinței de după amiază, 100 de deputați din opoziție au intrat în sala de ședințe, păstrând liniștea cea mai completă. Din ordinul lui Tisza poliția face să iasă pe deputații eschiși dela ședințe, după care și ceilalți membri ai opoziției părăsesc sala. Tisza deschide ședința la orele 4 jum. După trecerea la ordinea zilei, se expediază o serie de afaceri de imunitate, între cari afacerea deputatului Beck din partidul justhlist acuzat de a

fi asvârlit la 21 Martie cu o călimară asupra primului ministru Khuen, rânind pe Khuen și pe ministrul de agricultură.

Camera adoptă propunerea comisiei de imunitate de a se suspenda imunitatea la încă 6 membri ai opozițiunii, cari au fost exchiși, iar alți 15 membri vor trebui să ceară scuze în mod solemn.

Sedința de Sâmbătă a parlamentului mamelucilor.

Scoaterea cu forță a deputaților eschiși s'a repetat și Sâmbătă.

De astădată aceștia au intrat în sala de sedințe odată cu Tisza și au început dela ușă obișnuitul zgomot infernal cu trâmbițe, sirene și vociferări la adresa lui Tisza.

Tisza a privit timp de 10 minute aceste scene și s'a retras apoi din sală.

Inspectorul de poliție Pavlic și-a făcut atunci apariția însoțit de 120 polițiști. El a citit lista celor 64 deputați eschiși și i-a somat să părăsească localul.

Aceștia opunându-se, polițiștii i-au scos unul după altul din sală.

Sedința s'a deschis apoi în mijlocul unei „liniști generale“.

Deputatul Vadász a înaintat proiectul de reviziune a regulamentului Camerei și a expus punctele esențiale ale acestuia.

După amiază nu s'a ținut sedință.

Sedința de Luni.

Deputații opoziționiști s'au hotărât ca să nu părăsească sala de sedință până ce polițiștii nu vor întrebuița într'adevăr forța brută — și nu numai o simplă atingere a umerului lor. Polonyi a ținut o vorbire polițiștilor, făcându-le atent de actele ilegale ce le comit.

Justh a rămas locului, deși un polițist ca semn de violență a pus mâna pe umărul său. Și nici un deputat nu s'a mișcat din locul său. Inspectorul de poliție ordonă atunci să ducă pe sus deputații opoziționiști din sală. Greu i-a fost poliției să-l scoată pe uriașul Zoltan Pap din sală, care cu mâni și cu picioare a lovit în polițiști. Ceilalți deputați opoziționiști la apariția ministrilor și a lui Tisza, au făcut un sgomot teribil cu fluier și trompete. Apoi au părăsit Camera, iar banda lui Tisza a fabricat alte legi...

Opoziția nu mai intră în parlament.

Luni după amiază, întreg parlamentul a fost înconjurat cu armată. Dictatorul Tisza a dat poruncă ca deputații eschiși să nu

mai fie lăsați să intre în parlament, ca să nu mai fie scoși din nou de poliție. Grupul deputaților opoziționiști a protestat energic contra acestui nou act căzăcesc. Văzând că Tisza privește din fereastră parlamentului la scenele din stradă, un deputat opoziționist i-a strigat: *Așteaptă, vagabondule, ne vom socoti noi cu tine!* Armata s'a purtat foarte brutală. Maiorul comandant a dat semnalul de goarnă și soldații gata de atac au întins baionetele. Puțin lipsea să se fi produs vărsare de sânge.

Marți dimineața s'au repetat aceleași scene scandaloase în fața parlamentului.

„Atentatorul“ Kovács.

Starea sănătății lui Kovács s'a ameliorat; dacă nu intervine o meningită, el poate fi considerat ca în afară de pericol.

Kovács a fost declarat arestat pentru încercare de omor. Până la transportarea sa în închisoare el este supravegheat de agenți polițienești.

Fiul fostului ministru Polonyi s'a însărcinat cu apărarea lui; el a făcut recurs contra arestării clientului său.

Din toate părțile țării sosesc flori pentru Kovács. Odaia în care zace „atentatorul“ cuprinde munți de flori — o dovadă cum populația Ungariei se bucură de atentatul comis contra călăului Tisza.

Înainte de atentat, Kovács a adresat o scrisoare regelui, în care îl roagă să restabilească constituția ungară, căleată de sfetnicii săi, cari se conduc numai de interese de clasă. În fața morții, rog pe împăratul rege să îndepărteze pe Lukács și Tisza, cari nenorocesc țara. Din această scrisoare se vede limpede, că deputatul Kovács era hotărât să-și jertfească viața pe altarul libertății țării.

Și un deputat guvernamental a tras un foc de revolver.

Poliția a stabilit că din cinci focuri numai patru au fost trase de Kovács; cel de al cincelea a fost tras dintr'un revolver Browning, pe când Kovács a tras focuri dintr'un revolver de calibru mare.

Autorul celui de al cincelea foc n'a fost încă descoperit. E probabil că e un membru al majorității, care a scos revolverul și a tras în timpul agitației.

Acest al cincelea glonte a fost găsit înfipt într'o bancă a partidului justhista.

A doua zi, după mărturisirile profesorului dr. I. Vass și a ziaristului Persian, s'a stabilit că al cincelea foc de revolver l'a tras deputatul guvernamental Em. Kiss.

Manifestul opoziției.

Partidele opoziționiste unite au decis să dea publicității un manifest. Sâmbăta trecută a apărut acesta sub forma unei: *Proclamațiuni către națiune*, cu următorul cuprins:

„Întâmplările sguduitoare, al căror teatru a fost în ultimul timp parlamentul ungar — silesc partidele opoziționiste unite să lămurească națiunea asupra celor petrecute și să apeleze la ea. Tisza a ajuns în scaunul presidential în mod ilegal, călcând cu brutalitate legile țării. Astfel el numai de fapt ocupă oficiul de președinte al Camerei, dar nu și de drept. În locul regulamentului Camerei a introdus forța brută, a adus poliția în Cameră și cu ajutorul acesteia își face mendrelele nebune. Regulamentul Camerei trebuie să fie un bun comun al majorității ca și al opoziției. Tisza a confiscat acest drept.

Nici într'o țară nu s'a falsificat într'un chip atât de sălbatic voința poporului, ca la noi. S'a creat o majoritate cu cele mai murdare mijloace, de corupție, de terorism. Chiar pe cea mai perfidă călcare de lege se razimă această majoritate slugarnică, grețoasă, care aplaudă umilirea constituției și îngroparea parlamentarismului ungar. O astfel de majoritate nu poate avea nici o îndreptățire morală, să accentueze mereu principiul majorității.

Singura justificare a faptelor lui Tisza și a majorității guvernamentale e că opoziția a încercat să împiedice prin obstrucție votarea reformelor militare. Nu-i adevărat! Opoziția a cerut numai ca atunci când poporul i-se cer noui și grele jertfe, să fie împărțită și cu drepturi politice. Am cerut, ca condițiune a votării reformelor militare, introducerea sufragiului universal egal și înlăturarea din proiectele militare a pasagiilor cari ating dreptul nostru public. Guvernul a răspuns cu un ultimatum provocător, după care a urmat imediat cea mai revoltătoare teroare parlamentară.

Nu pot fi valabile aceste legi cât timp ele au fost votate pe cale ilegală. Prin călcarea în picioare a legilor existente nu se pot crea noi legi. Desbaterile ce urmează în Cameră nu le putem privi ca legale și ori-ce hotărâre ce s'ar aduce acolo o considerăm ca ilegală și declarăm că nu ne vom supune ei. Guvernul actual e mai rău decât cel de odinioară al lui Fejérváry. Apelăm la conștiința națiunii, care suntem siguri nu va suferi mai departe încălcările de lege, ci ca un om va sări și va zdrobi

Cartea noastră.

De: *Mircea Demetriadi*

În cărțile de aur, nobleța voastră râde,
Pe file stau înfipte: omoruri, jafuri; hoți,
La rândul vostru, însă, cu suflet de iloți,
Sub *Lege* vă ascundeți, stafii, lemure hăde.

Strămoșii să re'nvie, netrebnici strănepoți,
De voi le-ar fi rușine: Cu scârbă v'ar surăde,
Văzând în fiecare, din voi, trăind un găde,
Iar nu brigandul liber, ce 'n ei trăia, în toți.

Noi cărți deaur n'avem, noi n'avem hrăpitori,
Trecutul ne e noapte. Prezentul avem zori
Iar norul, ce pe ceriul cetăților se strânge,

Prin fulger, lumina-va, și vremurile noi,
Și roșii eșafoduri, și liberii eroi
Și cartea noastră prinsă din pagine de sânge.

Dreptul la rezistență.

De: *F. Domela Nieuwenhuis*.

Una din imputările aduse socialismului revoluționar, singurul socialism adevărat, e că reprezentanții săi au brutalitatea de a sancționa rezistența și revoluția.

Totuși teoria aceasta nu e de loc socialistă. Numai întemeindu-se pe ea, au putut liberalii, apăsătorii noștri de azi să-și cucerească libertățile lor.

E moda de a se vorbi de rău de marea revoluție franceză din 1789, imitându-se într'aceasta pe dl Taine și pe academicieni, cari își datoresc situația ce au aceștia din urmă, uitând, ingrății ce sunt, cum că mărirea și supremația lor se razimă pe piedestalul revoluției.

În toate timpurile și la toate popoarele dreptul la rezistență fu un drept sfânt, iar tiranicidul e glorificat chiar și în teatrele și în cărțile noastre.

Vorbind la dreptul, chestia căei legale și a căei revoluționare nu poate fi o chestie. Fiecare are atâtă drept câtă putere are, a zis celebrul filosof Spinoza, și e adevărat. Puteți avea toate drepturile cu puțință, dacă însă nu veți avea puțință de a le lua la nevoie, drepturile voastre nu vor face două parale. Noi suntem acei ce ne făurim dreptul, de îndată ce suntem destul de puternici să ni-l luăm. Atunci el se și face lege. Legalitatea nu-i în realitate decât o formă a puterii. Și asta e atât de vădit, încât de câte ori o răscoală, o instrucție izbucnește, comitetul revoluționar devine guvernământul legal, primind toate onorurile aduse ori-cărui guvernământ, ce știe să se facă ascultat. Dacă mișcarea insurecțională cade, odată căderea, fapta ei devine ilegală și răsculații devin niște criminali, cari vor fi pedepsiți.

Nu se ține seamă că și în violență este o cale legală.

Dreptul la viață este un drept inviolabil, care se ridică deasupra tuturor legilor, pentru-că viața e înrădăcinată chiar în natură.

N'ai pâne nici pentru tine, nici pentru ai tăi, magazinele sunt pline și-ți iei cât ai nevoie, ca să-ți îndestulezi dreptul la viață!

Ești socotit ca hoț și pentru asta închis. Dar cel-ce îndrăznește să te judece, nu, oare un monstru și un ipocrit? Hoțul e el, pentru-că fură dreptul la viață, pe care singur îl admite și care e inviolabil.

Sinuciderea este un fapt nenatural, fiind-că pretutindeni se observă dorul de viață, sinuciderea e chiar o crimă în ochii legii.

Iată-ne dar într'un impas: sau dreptul la viață e sfânt și în asemenea caz trebuie să admitem dreptul de a pune mâna pe cele de nevoie, pentru păstrarea vieții și legea care osândește pe cel-ce fură e criminală, sau dreptul la viață nu-i sfânt și atunci e nelegal de a pedepsi încercarea de sinucidere.

Fiți logici, d-lor apărători ai stărei sociale de azi, și aveți îndrăzneala de a adopta urmările propriului vostru sistem.

Credincioșii nu pot să osândească un „hoț“, care fură o pâne, pentru a se hrăni, fiind-că Domnul lor Isus Christos e care a dat dreptul acesta. Când Fariseii de pe atunci cerură socoteala lui Isus, din pricină că discipolii săi, fiind flămânzi, culegeau și

cu puterea-i morală pe satrapii cocotați la putere“.

Opoziția unită îndată după închiderea sesiunii parlamentare, va porni o acțiune generală în țară, prin conferințe și adunări populare în contra regimului tiranic intronat de Tisza—Lukács.

Atentatul contra banului Croației.

Joi au răsunat focuri de revolver contra călăului Tisza, iar Sâmbătă au răsunat la Zagreb alte focuri de revolver contra unui alt călău, tiranul Croației, comisarul regal Cuvaj. Pe când acesta se întorcea dela o serbare a fratelui său, studentul Zikic a descărcat revolverul asupra lui Cuvaj. Nu l'a nimerit însă, în schimb însă a fost greu rănit consilierul Herovici, a fost ucis un polițist și altul greu rănit.

Prima adunare poporală a opoziției unite.

În orașul Zenta, unde guvernul a suferit o înfrângere prin căderea la alegeri a ministrului de finanțe Teleski, față de candidatul justhist Fernbach, ales cu majoritate în Zenta, a avut loc Duminecă cea dintâi adunare poporală a partidelor opoziționiste unite. Primarul orașului a vrut să oprească ținerea adunării — bineînțeles din ordinul guvernului. Opreliștea aceasta a motivat-o în senzul că ultimile evenimente politice au provocat o iritație atât de mare în țară, încât vorbirile agitatorice dela adunările populare — pot avea drept urmare periclitarea ordinii și liniștii publice. Și cum poliția e puțină în Zenta, primarul nu voia să permită ținerea întrunirii. Cu toată opreliștea aceasta însă, multumită intervenției energice a fruntașilor opoziției — adunarea s'a ținut — dacă nu în piața orașului, cum era proiectată — dar s'a ținut în curtea largă a partidului independentii.

Au luat parte peste 8000 de oameni. Au vorbit deputații Lovászi, Fernbach (justhiști), Szmeccányi (poporal), Pozsgay (kossuthist), Vámos, delegatul Ligei-votului-universal și Ormos, trimesul partidului socialdemocrat. Cu toții au arătat cum partidele opoziționiste au ajuns la înțelegere pe baza unui proiect de vot universal — și astfel au voit să restabilească pacea în parlament și în țară. Dar partidul de robi plătiți ai guvernului sub conducerea unui smintit ca Tisza, au făcut cu neputință această pace. Și ce a urmat e dictatura, brutalitatea și călcarea constituției. S'a votat apoi următoarea rezoluțiune:

mâncău spicuri, Isus cită pe David, care mânca pâinea punerii înainte, în casa lui Iahveh, fiindcă-i era foame, cu toată oprirea statornică, numai preoții singuri având dreptul de a mânca pânele acestea.

De unde se poate trage încheierea, că doctrina lui Isus e așa: în caz de foame ai dreptul de a călca legea. Sf. Mateiu XII. Și judecătorii cutează a osândi pe tâlhari, cu toată imaginea lui Christos de pe cruce, care se află în ori-ce tribunal.

Reformatorul Luter zice: cel-ce pune mâna pe o pâne dela brutar, fără să aibă nevoie, e un tâlhar. Dar cel-ce pune mâna pe o pâne, fiindcă e flămând, nu-i un tâlhar, fiindcă eram datori să i-o dăm. Nevoia sfarmă fierul, poate deasemeni sfarma și dreptul. Ceiace socotim ca nedrept, când nu-i la mijloc nici o nevoie, este un drept, la caz contrar.

Unul din așa numiții sfinții părinți ai bisericii catolice, răspunde la întrebarea: ce-i un tâlhar. Acel ce-și însușește numai pentru sine, ce e a tuturor.

Atunci capitaliștii cari acumulează bogății își însușesc ceiace e al săracilor, cari nu au nimic, nici strictul necesar, sunt niște hoți, după doctrina bisericii catolice.

Trăim într'o lume anapoda, în care cei-ce au furat pământul și instrumentele de muncă, numiți proprietari, sunt stimati, au loc în parlament, în consiliile municipale, în ma-

Adunarea poporală din Zenta își însușește întreg cuprinsul proclamațiunii opoziției, stigmatizează atentatul lui Tisza și compania, săvârșit contra constituției, ca o trădare de patrie, nu consideră ca legi, ceiace s'a hotărât în parlament în zilele din urmă și nici nu se va supune acestor închipuite legi. Cu însuflețire patriotică salută adunarea poporală pe membrii opoziției în parlament, îi susține în împlinirea datoriei lor, îmboldindu-i la rezistență. S'au trimis telegrame de felicitarea lui Iuliu Justh, contelei Mihail Károlyi și lui Iuliu Kovács.

Congregațiile comitatelor protestează contra terorismului.

A venit și rândul congregațiilor comitatense să se pronunțe asupra regimului banditesc, intronat de Tisza. Congregația comitatului Pesta — cea mai însemnată dintre toate — a fost cea dintâi, care prin votul majorității membrilor a protestat contra acestei stări de lucru. Baronul Pronay a propus într'o rezoluție, ca congregația să-și exprime neîncredere față de guvernul Lukács și cu mare îngrijorare și amărăciune a luat cunoștință de întâmplările scandaloase din parlament, unde s'au creat legi în mod ilegal. Casa magnaților e invitată printr'o petiție să respingă legea militară și să apere astfel nelegiuirile comise în Dietă. Cu 171 voturi contra 125 s'a primit propunerea aceasta.

Congregația comitatului Heves iarăși prin votul majorității a exprimat neîncredere guvernului.

Advocații protestează.

Camera advocaților din Biserica-Albă în adunarea sa generală a protestat contra călcării de legi în parlament.

O demisiune a lui Apponyi.

Contele Apponyi, în calitate de președinte al grupului interparlamentar ungar, a adresat o scrisoare vice-președintelui acestui grup, lui Berzeviczy, făcându-i cunoscut că demisionează din aceasta funcție, căci nu mai poate sta în relații cu președintele Camerei, care își sprijină toată autoritatea sa pe baionetele armatei.

Mari demonstrațiuni muncitorești în provincie.

Cum Budapesta se află în stare de asediu, iar jandarmeria a fost adusă din provincie, ca să ajute poliția și armata în înăbușirea

în sânge a ori-cărei mișcări muncitorești pe stradă — s'a hotărât de aceia proletariatul din provincie să-și dea glas indignărei contra regimului de teroare inaugurat de tiranii Lukács și Tisza. În provincie pare să fie acum mai multă libertate de mișcare ca în Capitală.

La Debrețin a izbucnit Luni grevă generală. La fabrici s'a încetat lucrul. Moara de aburi „Stefan“ a fost luată cu asalt, fiindcă direcțiunea n'a vrut să întrerupă munca acolo. La căminul muncitoresc a avut loc o adunare, la care au luat parte peste 6000 persoane. S'au ținut vorbiri însuflețite, înfierându-se apucăturile selbatice ale guvernului. Fișpanul a chemat la dânsul pe bărbății de încredere a muncitorilor și le-a declarat, că privește cu simpatie mișcarea aceasta și că poliția nu va împedica pe greviști să demonstreze.

La Cluj, după o adunare de protestare, mulțimea în număr de câteva mii s'a îndreptat spre palatul comitatului, au spart toate geamurile acolo, aruncând bombe cu benzină prin ferestre.

Mulțimea a pornit apoi spre redacția unei foi guvernamentale, spargând și acolo toate geamurile. Intervenind poliția s'a produs o încăierare. Cinci persoane au fost grav rănite.

În Oradea-mare demonstrația de Luni a luat un caracter cu totul revoluționar. Adunarea poporală convocată de partidul socialdemocrat a avut loc în piața orașului și au luat parte peste 3000 de cetățeni. Au vorbit fruntașii socialiști dr. Rozvány și Kondor (Budapesta), protestând contra evenimentelor din parlament. După adunare, mulțimea părea că se risipește, dar în piața Szecheny s'a adunat iară și acolo a distrus toate ferestrele palatului Tisza, a comitatului și a tribunalului. Poliția prinzând de veste, a venit în grabă, cercând să risipească mulțimea. Un polițist a fost smuls de pe cal și bătut strașnic, altul a fost rănit de patru focuri de revolver. Polițiștii văzând că nu vor isprăvi nimic față de poporul de indignați, — a cerut ajutorul armatei. Un batalion de infanterie și un escadron de husari prin goana lor turbată „a reușit“ să risipească mulțimea. Poliția a arestat pe tovarășul Bernhard Kondor — sub cuvânt că a atârnat mulțimea la răscăală...

Demonstrații asemănătoare au avut loc la Arad, Timișoara, Szombathely, Seghedin, Kassa și Pojun. În orașele din urmă adunarea a decis să trimeată flori lui Kovács.

gistratură, pe când vagabonzii rătăcesc din țară în țară, fiindcă sunt prăpădiți, purtați dintr'o temniță într'alta. Vedeți, de acoloa câtă dreptate au avut Proudhon, Brissot, St. Jerome, când au zis: proprietatea e o hoție.

Această pildă e îndestulătoare pentru a vădi cum-că ai dreptul să te împotrivesți, dreptul la rezistență, de îndată cum ești cumva siluit. Cel-ce respinge acest spirit de revoltă, nu-și dă seamă de ce înseamnă corupție și tiranie și încă nu-i emancipat de sclăvia atât de adânc săpată în spiritul popoului.

Dacă noi suntem revoluționari, e că societatea ne-a făcut astfel. Nimenea n'a purces ca revoluționar. La început fiecare a fost idealist sau fanatic și a crezut în societate. Umbrele întunecate ale durerei, se întindeau cu osebite peste inima populației muncitoare și spiritul se întreabă: oare e drept, e de vre-o trebuință să sufere astfel cei-ce produc toate bogățiile? Și spiritul a dat dreptate inimei, că nu.

Începurăm a face să lucescă speranța în îmbunătățiri viitoare, gândind că nu avem a face decât cu ignoranța claselor domitoare, socotind că totul se va regula în scurtă vreme, că totul se va schimba, de îndată ce le vom fi deschis acestora ochii, să vadă adevărul. Dar furăm înșelați amar.

Cetiți minunatele pagini asupra Rusiei

Subterane, de Stepniak, în cari acesta zugrăvește, cum teroristii sunt o urmare fatală a purtării unui guvern barbar. Câte experienți nu au făcut mai înainte oamenii, pentru a-și da seamă că nedreptatea nu poate fi învinsă decât prin violență, și că cea din urmă resursă a politice e sângele.

Vera Zaslucici nu era teroristă, era ingerul răzbunării, nu monstrul. Ea se jertfi, aruncându-se de bunăvoie în gura balaurului, pentru a spăla partidul de o batjocură de moarte. E vădit, că dacă pentru a răzbuna ori-ce fapt mișelesc, s'ar ivi o Zaslucici, apăsătorii popoarelor s'ar păzi de a mai făptui mișelii.

Aceleași cauze vor da naștere la aceleași urmări.

Cetiți pe Guillaume Tell, drama lui Schiller, și veți vedea că se spune în ea, cumcă puterea tiranilor are și dânsa margini. Când apăsatul nu-și află dreptul nicăiri, ultima resursă e spada. Împotriva forței nu poate fi împotrivire decât prin forță.

Întreaga istorie e de față, spre a ne dovedi, că un popor, dorind o îmbunătățire în starea-i, e nevoit să puie mâna pe armă, să înceapă o luptă de moarte, care va fi izbânditoare.

Corifeii tuturor partidelor, fără deosebire, au adoptat în teorie și practică, doctrina care face din rezistență un drept sfânt, mai pre sus de toate legile scrise. Și cele mai

Inundațiile din țară.

Potopul din Lugos.

Cu inima îndurerată și fărâmat și obosit trupește și sufletește, în puține șire vin să vă fac cunoscut despre potopul de apă din Lugos. 700 case ale proletarilor le-a dărâmat apa Timișului, eșită din albia sa. A inundat și cimitirul românilor, deși se află la $\frac{3}{4}$ kilometru departe de acest râu. A dus cu sine multe case, mobile, boi, porci, găște etc. A înecat oameni, pivnițele case-selor, fântânile. Un mare pod de lemn l'a prăbușit; tot așa un pod de beton de nou zidit. Pagubile de câmp, de case, de animale, de grădini etc. sunt foarte mari. Multe s'ar putea scrie despre marea nefericire economică de aici, precum și de nenorocirea ce a făcut acest râu, în alpii Caransebeșului, până la Maria-Radna, Lipova.

Revărsarea aceasta de apă a început Duminică, în 26 Maiu, la orele 1 după amiază. În timpul când în Lugos s'a sfârșit adunarea noastră populară, ca protest contra fărâdelegilor din parlamentul de clasă din Ungaria.

Rezoluțiunea cerea să ne pregătim pentru greva generală Luni dimineața în 17 Maiu, apa venind tot mai mare, pe la orele 7—8 artileria din loc a fost silită să pornească întru salvarea copiilor, a mamelor și a multor morboși.

Ploaia tot a continuat până la orele $\frac{1}{2}$ 11 după amiază, inundând tot cartierul săracimiei.

Rânele economice ce s'au făcut prin acest potop — numai prin grija unui nou guvern, unui nou parlament popular, ales pe baza votului universal, egal și secret se pot vindeca.

Aceste răni mari și dureroase sunt prea multe și prea grele pentru ca guvernauții de azi să le poată vindeca — cu lacrimi în ochi rog proletariatul nostru, să lupte pentru o soartă mai bună pentru noi.

Slava ție „Adevărul“, ce în paginile sfinte ale tale înregistrezi lacrimile noastre revoluționare.

Trăiască organizarea!

Lugos.

P. G. B.

FRIEDERIC ENGELS.

Socialismul în Germania.

Dar partidul socialist german, în urma silințelor și jertfelor făcute neîntrerupt de treizeci de ani, a cucerit astfel de poziție, cum nu o are nici una din celelalte par-

frumoase pagini din istorie sunt cari ne vorbesc despre rezistența împotriva tiraniei.

În istoria Țerilor de jos, punctul culminant e războiul de optzeci de ani, pe care o nație mică îl purtă cu cel mai puternic despot al timpului, Filip al II-lea de Spania. Răzvrățiții fac cinstea patriei lor și a anelor libertății și sunt glorificați de către istorici ca americanul Motley, în cartea lui celebră.

Autoritarii sunt și fură flagelul vremii și a nației lor. Din contra, revoluționarii sunt eroii vremii și nației, cu cari ne mândrim. Moise, nu Faraon, Daniel, nu Nabucodonosor, Isus Christos, nu Pilat, sunt tipurile celebre ale rezistenței, împotriva arbitrarului tiraniei. În toate timpurile revoluționarii fură întetitorii progresului, numescă-se Socrate sau Isus, deopotrivă mișcă poporul.

Așa dar, ori-ce stăpânire, ce nu-i expresia voinței populare, n'are dreptul la existență. În evul mediu, Aragonozii erau atât de mândri pe drepturile lor, încât regii nu erau la dânsii decât „cei dintâi dintre egali“ și poporul luase cele mai strașnice măsuri, ca pururi să fie supusă la control puterea suveranului. Un mare jude național, răspunzător și el, supraveghind pe rege, îl obliga de a respecta privilegiile supușilor săi. În vre-un caz grav, de violare de lege, el avea dreptul să puie să-l aresteze și străjuiască.

Iată mândrele cuvinte pe cari magistratul suprem al Aragonului era însărcinat să le

tide socialiste europene: o poziție, care asigură peste scurt timp puterea politică. Germania socialistă are în mișcarea internațională a muncitorilor poziția cea mai înaintată, cea mai de cinste, cea mai plină de răspundere; datoria ei este de a păstra acest loc împotriva ori-cărei lovituri.

Acuma, dacă biruința Rușilor asupra Germaniei înseamnă zdrobirea socializmului în această țară, care trebuie să fie datoria socialistilor germani față de asemenea întâmplare? Va trebui oare să sufere fără nici o împotrivire ceia ce-i amenință, să părăsească situația ce a cucerit și pentru cari sunt răspunzători față cu proletariatul din toată lumea?

(Va urma.)

Banditul codrilor.

Nu e mult de când jandarmeria a răpus pe un bandit cu numele *Budac*, care trăia în codrii țării Oltului (comit. Făgăraș). Acest bandit nu era așa periculos, totuși pune pe gânduri pe oamenii cu avere. De viața omenească nu se atingea, ci mai mult fura bucate și bani. iar apoi le împărțea cu oamenii săraci.

Pagubele făcute de Budac erau neînsemnate și totuși administrația aceluși ținut a pus în mișcare jandarmeria pentru prinderea lui.

După-ce a căzut frunza codrilor, Budac ne-având unde să se furișeze, gloanțele jandarmilor l'au omorât. Astăzi codrii Făgărașului nu mai au bandit, iar țara Oltului este liniștită.

Țara Oltului s'a liniștit, în schimb însă întreaga țară ungurească e în mare ferebere. Căci s'a ivit un alt bandit în inima țării ungurești. Îi zice Tisza István. Acest bandit a jurat că va atenta la existența și la avutul aceluia, cari luptă pentru drepturile și fericirea tuturor popoarelor din patria noastră...

Până acum nu s'a găsit nimeni, cari să răpună pe acest bandit periculos. Și văzându-se la largul său, atentează mereu la drepturile cetățenești și la aspirațiunile noastre democratice. Azi nu mai este sigur omul pe viață și drepturile lui cetățenești, căci toate atârna dela acest bandit, care e pus sub sceul jandarmeriei și a poliției din Budapesta, întărită încă de armata întreagă.

Oligarchia acestei țări simțind că i-se apropie sfârșitul domniei, a pus pe acești bandiți ca să atenteze și să zdrăntuiască

rostească în fața regelui Ingenunchiat, care depunea jurământ, de a guverna după lege: „Noi, cari valorăm cât și voi, cari putem mai mult decât voi, vă facem regele nostru și domnul, în scopul de a ne păstra bunurile și libertățile noastre. De nu, nu“. Din nenorocire, glasul de libertate, ce răsuna atâta de aprins atuncea, fu stâns.

Cu toate astea, jesuiții au dezvoltat doctrina suveranității poporului. Lainez, generalul jesuiților, e cel care a zis la, la Conciliul celor Treizeci, că *obârșia puterii rămâne în popor*. Acesta o cedează autorităților fără a-și ceda cumva supremația lor.

Bellarminus și Mariana sunt în privința aceasta de aceeași părere. Și cel din urmă în cartea lui celebră: *De rege et regis institutione*, zice: *Poporul poate sili pe rege de a îndeplini legile pe care acest din urmă le-a dat. El are dreptul de a detrona pe suveranul care le calcă și poate a-l pedepsi cu pedeapsa cu moarte. Mariana își dă formula următoare: „Ca o bestie, trebuie atăcat de loviturile tuturor, devenind neuman și tiran“.*

Mai departe continuă astfel: Când vă veți vedea soția sau mama maltratate în fața voastră și nu vă veți răpezi a le apăra, meritați blamul de lașitate scârboasă și de nelegiuire. Și vom lăsa în prada tiraniei unui despot, patria cărei îi datorim mai mult decât părinților noștri? Rușine de o asemenea crimă, rușine de o asemenea lașitate.

constituția, calcând legile fără un pic de sfiială. Pentru ce? ... Pentru-că sunt boieri și așa pretinde interesele lor! ...

Acum trebuie să ne întrebăm uimiți, unde este în țara asta dreptul și dreptatea?! ... Unde-i acea autoritate, care să deie poruncă aspră jandarmilor ca pe primul și pe cel mai mare bandit al țării ungurești, care șede înconjurat de polițiști în scaunul presidential al parlamentului să-l repună de pe picioare, cum a repus pe Budac, sau să-l ferece și să-l arunce în casa de nebuni?!

Dar prin negura asta de nedreptăți vedem pe guvernul țării îmbrățișând pe Tisza István, pe cel mai cumplit bandit al țării și zimbând privesc cum se prăbușește constituția țării și alături de ea libertatea cetățenească ...

Em. Epescu.

CRONICA.

— **Prigonirea presei.** Guvernul e tare necăjit, că din cele 32 gazete zilnice din Budapesta, numai 7 scuza și îndreptătesc toate potlogăriile și nelegiuirile sale — iar numărul de 25 de gazete lovește fără cruțare în clica oligarhică. Lukács a încercat să corupă câteva din aceste foi, oferind bani grei directorilor de ziare. Dar s'au mai aflat conștiințe ce nu se vând. De aceea Lukács întrebuițează acum violență și față de ziare. Pe unele ziare opoziționiste, în primul rând „Népszava“ le confiscă în fie-ce zi, iar altora, cum sunt „Pesti Hirnap“, „Pesti Napló“, „Magyarország“ — le retrage dreptul de colportaj și de desfăcere la gări și stații. Se înșală amarnic guvernul, dacă crede că-și va ajunge scopul prin măsurile acestea de represiune împotriva presei sincere. Gazetele lovite își vor spune mai departe cuvântul și în acelaș ton vor infiera toate nelegiuirile stăpânirii, iar marile publice va arăta și mai mare simpatie presei prigonite, dar cinstite.

— **Budapesta în stare de asediu și străinii.** Reprezentanții comunei Budapesta se tot plâng că Capitala Ungariei e atât de puțin cercetată de străini, pe când Viena în fie-ce zi e vizitată de mii de călători, veniți din toate țările. Și s'au tot gândit „părinții“ orașului Budapesta, cam ce măsuri să ia, ca să facă pe străini să vie în număr cât mai mare în Capitala Ungariei. Nu cumva horđa de jandarmi sălbatici, batalioanele de infanterii și escadroanele de husari ce umplu acum toate străzile Budapestei — sunt menite să ademenească publicul străin în „frumoasa“ Metropolă?

Activitatea noastră.

Adunarea de protestare din Sibiu. Duminică, în 26 Maiu, partidul socialdemocrat din Sibiu a ținut o mare adunare de protestare în sala Unicum. Adunarea a fost bine cercetă de muncitori, de inteligență, sași, unguri și români. Adunarea a fost prezidiată de tov. Wagner. La ordinea zilei a fost: Lupta pentru votul universal. În limba germană au vorbit tovarășii Fischer și Maer, în cea ungară tov. Munkács. Tovarășul I. Crețu a vorbit în limba română. Cu toții au vestejit în termeni energici politica despotică și anarhică a guvernului Lukács—Tisza, care a vărsat sângele muncitorimei pe străzile Budapestei.

Poșta redacției.

Comitetul a hotărât să vândă foaia cu 8 fileri numărul, pentru mai mare răspândire.

Tov. Germany, Detroit Mich. Articolele ce ni-se trimet le publicăm, numai cu condiția să fie bune. Deci nu putem primi plată pentru publicarea lor. Ce să facem cu cele 5 coroane trimise de d-voastră?

Redactor-responsabil: **Joan Flueraș**

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.